

EXAMENSARBETE

FELIX ROSENQVIST

**Vad ersätter företagets
avbrottsförsäkring?**

Felix Rosenqvist

Arcada – Nylands svenska yrkeshögskola
Företagsekonomi

Helsingfors 2010

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Företagsekonomi
Identifikationsnummer:	2962
Författare:	Felix Rosenqvist
Arbetets namn:	Vad ersätter företagets avbrottsförsäkring?
Handledare (Arcada):	Bror Backas
Uppdragsgivare:	Aktia Skadeförsäkring Ab
<p>Sammandrag:</p> <p>I arbetet redogörs för hur en avbrottsförsäkring är uppbyggd och hur ersättningen räknas ut i praktiken. I teoridelen behandlas försäkringshistoria, de frivilliga skadeförsäkringarna och mera djupgående avbrottsförsäkringen. Skadehanteringsprocessen beskrivs också i teoridelen.</p> <p>För att åskådliggöra ämnet har själva resultatredovisningen förverkligats genom en fiktiv fallstudie. Detta för att göra det enklare för läsaren att förstå hur avbrottsförsäkringen fungerar i praktiken. Arbetet redogör hur en omfattande egendomsskada påverkar ekonomin i ett tillverkande företag i båtbranschen. Själva skadehändelsen beskrivs och efter det tillämpas skadehanteringsteorin på exempel företagets skada.</p> <p>I resultatredovisningsdelen redogörs med hjälp av uträkningar och en uppföljningstabell hur försäkringsbolaget räknar ut hur omfattande den egentliga ekonomiska skadan är.</p> <p>Arbetet ger en helhetsbild över vad en avbrottsförsäkring är och vad den ersätter.</p>	
Nyckelord:	Försäkring, Avbrottsförsäkring
Sidantal:	33
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Business Administration
Identification number:	2962
Author:	Felix Rosenqvist
Title:	What does the company's business interruption insurance cover?
Supervisor (Arcada):	Bror Backas
Commissioned by:	Aktia Non-Life Insurancecompany Oy
<p>Abstract:</p> <p>This degree thesis is about what a business interruption insurance consists of and how the insurance company calculates what the payment should be. Theory about insurance history, mandatory property insurance and furthermore business interruption insurance is described. Also the process of how the insurance company files the claim is described in the theory.</p> <p>The calculations have been made through a fictive case so that the reader easier can get a picture of how the business interruption insurance works practically. The degree thesis describes how severe property damage affects a boatbuilding company's economy. The accident is described and after that we see how the case's accident claim is filed.</p> <p>The degree thesis also shows how the insurance company, with help of schedules, can calculate how much they should pay the policyholder.</p> <p>This degree thesis gives the reader an overall picture of what a business interruption insurance is and how the insurance company does the calculations.</p>	
Keywords:	Insurance, Business Interruption Insurance
Number of pages:	33
Language:	Swedish
Date of acceptance:	

INNEHÅLL

1 INLEDNING.....	6
1.1 Bakgrund.....	6
1.2 Syfte.....	6
1.3 Metod.....	7
1.4 Material.....	7
1.5 Avgränsningar.....	8
2 TEORI.....	9
2.1 Försäkringshistoria.....	9
2.2 Dagsläge.....	9
2.3 De frivilliga skadeförsäkringarna.....	9
2.4 Egendomsförsäkringar.....	10
2.5 Avbrottsförsäkringar.....	10
2.5.1 Verksamhetsavbrottsförsäkring.....	10
2.5.2 Avbrottsförsäkringens försäkringsbelopp.....	12
2.6 Olika försäkringstekniska begrepp.....	14
2.7 Ersättningsprocessen.....	16
2.7.1 Dokument för skadebehandling.....	18
2.7.2 Värdering av skadan.....	20
3 EXEMPELFALLETS AVBROTTSSKADA.....	21
3.1 Presentation av exempelföretag.....	21
3.2 Försäkringsskyddet.....	22
3.3 Skadan.....	26
3.4 Ersättningsutredning.....	28
3.4.1 Uppföljningen.....	28
3.4.2 Ersättningsutredning.....	29
4 SAMMANDRAG.....	32
KÄLLOR.....	33

1 INLEDNING

1.1 Bakgrund

Avbrottsförsäkringen är en försäkring, vars ändamål är att ersätta den ekonomiska skada som uppstår vid ett avbrott i affärsverksamheten. Idén till detta examensarbete fick jag efter att ha jobbat inom försäkringsbranschen i drygt fyra år. I början jobbade jag som kundrådgivare för privatpersoner och övergick efter en tid till att räkna försäkringsoffert för större företag. Då denna text skrivs säljer jag företagsförsäkringar. I samband med att jag räknade och sammanställde försäkringsoffert till företagen och i och med det dagliga försäljningsarbetet och diskussionerna med företagarna började jag så småningom inse bredden av dels försäkringsbehov hos företagen och dels utbudet hos försäkringsbolagen. Då det till och med för en som dagligen arbetar med försäkringar har visat sig vara krävande att hålla reda på de olika försäkringsslagen och alternativen kan jag bara föreställa mig hur den så kallade försäkringsdjungeln måste kännas för kunderna, med andra ord de finländska företagen och företagarna. Det som specifikt har visat sig vara svårt att få en praktisk uppfattning om har varit avbrottsförsäkringen. Det var då jag fick idén till detta examensarbete. Varför inte då som examensarbete gå in på djupet i avbrottsförsäkringen och dess funktion ur företagarens synvinkel?

1.2 Syfte

Syftet med detta examensarbete är att med ett exempel reda ut hur ett avbrott i ett medelstort företags verksamhet påverkar dess ekonomi och på vilket sätt företaget får ersättning för denna skada från sin avbrottsförsäkring. Tyngden kommer att finnas på hur försäkringsbolaget i praktiken räknar ut vad ersättningen skall vara och vilka problem som kan uppstå. Meningen är att företagaren efter att ha läst detta arbete skall ha en klarare bild av vilka följder en egendomsskada kan ha för företagets ekonomi och hur avbrottsförsäkringen ersätter dessa skador.

1.3 Metod

Ämnet som behandlas i detta arbete går bäst att belysa genom en fallstudie. Detta har jag kommit fram till eftersom man genom att använda sig av ett i verkligheten existerande exempelföretag med en faktisk verksamhet och autentisk ekonomisk information genom en fiktiv avbrottskada kan ge en verklighetstrogen bild av hur skadan och dess följder påverkar verksamheten. Med andra ord baserar sig all information, inklusive resultaträkningarna, om företaget innan tidpunkten för skadan på autentisk data. Siffror och namn har dock manipulerats av sekretessskäl. Informationen om själva skadan och dess ekonomiska följder är i sin tur fiktiv. En annan styrka med den valda metoden, är att läsaren har exempelföretaget att vinkla innehållet mot. På det sättet hoppas jag att det blir lättare att skapa sig en helhetsbild av arbetet. Innan själva uträkningarna tas upp i arbetet presenteras försäkringsteori för att ge läsaren bakgrundskunskap om ämnena i arbetet. Uträkningarna av avbrottsförsäkringens ersättning görs utgående från exempelföretagets resultaträkningar. Av sekretessskäl kommer inte exempelföretaget att nämnas vid dess verkliga namn. Låt oss därför tala om Ab Exempelföretag Oy.

1.4 Material

I teoridelen behandlas försäkringsteori för att ge en grundläggande kunskap om vad en försäkring är och hur den fungerar. Speciellt egendoms- och avbrottsförsäkringar behandlas i teoridelen. I och med att jag själv jobbar inom försäkringsbranschen har jag även haft stor tillgång till internt material som försäkringsvillkor, och jag har givetvis också använt mig av egen kunskap och arbetserfarenhet. Från böckerna får man mycket och bra information men för att också få med praktisk erfarenhet från ämnesområdet har jag även konsulterat experter som dagligen jobbar med avbrottsförsäkringar. En del av materialet i arbetet består också av presentationsmaterial om mitt exempelföretag. Meningen är att ge läsaren en klar bild av hur exempelföretaget ser ut och fungerar. Det i sin tur underlättar för läsaren att kunna tillämpa och vinkla teorin samt uträkningarna med exempelföretaget.

1.5 Avgränsningar

Tyngdpunkten i mitt arbete kommer att ligga på avbrottsförsäkringen och ännu närmare på hur uträkningen av ersättningsbeloppet från försäkringen går till i praktiken. Jag kommer inte att ta ställning till huruvida det lönar sig att ha en avbrottsförsäkring eller inte, utan i detta arbete är utgångspunkten att företaget redan har en avbrottsförsäkring och sedan råkar ut för en skada som leder till ett avbrott i verksamheten. Huruvida det lönar sig för företaget att teckna en avbrottsförsäkring i första hand är en helt annan frågeställning som saknar betydelse då jag i detta arbete har bestämt att mitt exempelföretag skall råka ut för en skada som orsakar ett avbrott i dess verksamhet. Vad beträffar exempelföretagets bransch har jag valt ett tillverkande företag. Orsaken till detta är att det huvudsakligen är de tillverkande företagen, med sina stora produktionsanläggningar och maskinparker, som har den största risken att råka ut för en omfattande avbrottskada till följd av en egendomsskada. Så är inte fallet i t.ex. ett tjänsteföretag vars största kapital finns i de anställdas yrkeskunskap.

2 TEORI

2.1 Försäkringshistoria

Rantala och Pentikäinen (2003 s. 18) skriver följande om försäkringshistoria;

Behovet av att skydda sig mot åldrande, sjukdomar, brand- och stormskador samt övriga plötsliga skador har alltid funnits. Förr i tiden spelade familjen och släkten en större roll i det dagliga livet. Samhället och bebyggelsen var ofta uppbyggda så att man hade sina anhöriga fysiskt nära tillhands. På den tiden fick man också mera hjälp av sin familj och släkt då det hade gått dåligt på grund av en skada eller när man blev äldre och inte kunde ta hand om sig själv längre. Så småningom då samhället utvecklades började de tidigare så starka familjebanden lösa på sig och också människorna började röra på sig och flyttade eventuellt till en annan ort på grund av arbete. Plötsligt fanns inte samma hjälp, man tidigare fått av familjen, längre och ett nytt behov hade utvecklats. Det var nu den kommersiella försäkringen kom in i bilden.

2.2 Dagsläge

Vi lever nu i början av år 2010 och försäkringsbranschen har förändrats en hel del. Idag är försäkringar något som så gott som alla har eller åtminstone känner till. Om vi ser på företagsförsäkringar, som detta arbete handlar om, finns det i Finland en del lagstadgade försäkringar som varje företag måste teckna. De lagstadgade försäkringarna, som arbetsgivaren tecknar för sin personal, är ArPL-försäkringen och den lagstadgade olycksfallsförsäkringen. Också trafik- och patientansvarsförsäkringarna är lagstadgade försäkringar. Förutom dessa lagstadgade försäkringar finns det en mängd övriga frivilliga försäkringar som de flesta företag tecknar för att trygga sin verksamhet.

2.3 De frivilliga skadeförsäkringarna

Då man som företagare eller ansvarsperson står inför projektet att gå igenom företagets försäkringsbehov och försäkringar är de lagstadgade försäkringarna oftast det minsta problemet. Utöver de lagstadgade försäkringarna finns, som det tidigare nämnts, frivilliga

skadeförsäkringar. I detta arbete skall vi koncentrera oss på avbrottsförsäkringen som är en del av egendomsförsäkringarna. Innan vi går in på avbrottsförsäkringarna tar vi en titt på egendomsförsäkringarna och deras uppbyggnad.

2.4 Egendomsförsäkringar

Med egendomsförsäkringar avses sådana försäkringar som ersätter den ekonomiska förlusten vid skadad, förstörd eller stulen egendom. Grunden i alla moderna egendomsförsäkringar är brandförsäkringen. Som namnet också säger ersätter den alltså brandskador. Förutom brandförsäkring har företag normalt även försäkring mot storm, läckage, inbrott, stöld, skadegörelse och plötslig och oförutsedd skada. Denna typ av heltäckande skydd kallas på engelska för all risk-försäkring (Pellikka 2005 s. 112).

Objekt för egendomsförsäkringen är ofta förutom byggnader också företagets anläggnings- och omsättningstillgångar samt eventuell för branschen specifik egendom, som till exempel fordon eller specialmaskiner. I den egentliga egendomsförsäkringen ingår inte avbrottsförsäkringen utan den är en skild tilläggförsäkring. I följande kapitel går vi närmare in på vad en avbrottsförsäkring är samt vilka olika typer av avbrottsförsäkringar det finns.

2.5 Avbrottsförsäkringar

2.5.1 Verksamhetsavbrottsförsäkring

För att en avbrottsskada skall vara ersättningsbar från avbrottsförsäkringen krävs det alltid att också den egentliga egendomsskadan till också är ersättningsbar. Det kan till exempel vara frågan om brand-, läckage-, inbrott- och bräckageskador. Till exempel ersätts från en brandavbrottsförsäkring det uteblivna täckningsbidrag, som beror på ett avbrott i verksamheten förorsakad av en brandskada. Från en maskinavbrottsförsäkring

igen ersätts det uteblivna täckningsbidrag som beror på ett avbrott på grund av en skada på någon av de försäkrade produktionsmaskinerna (Aktia Skadeförsäkring Ab. 2002b).

Avbrottskador ersätts även från personavbrottsförsäkringar.

Personavbrottsförsäkringen tecknas för att ersätta eventuella extra kostnader för att anställa en ersättare för den försäkrade personen vid till exempel dödsfall.

En omfattande egendomsförsäkring som beskrevs kort i det föregående kapitlet som en all-risk försäkring är ofta grunden för att trygga en fortlöpande verksamhet även i samband med skadefall. Det som i många fall dock utgör en större risk är själva avbrottet i verksamheten. En skada som drabbar egendom (fastigheter, anläggnings- eller omsättningstillgångar) som används i verksamheten avbryter ofta verksamheten antingen delvis eller helt och hållet (Mattson 2008). Det säger sig självt att då verksamheten avbryts strömmar heller inga pengar in i företaget. Vi talar då om en ekonomisk skada.

En omedelbar effekt av att verksamheten stannar upp är att lönsamheten avtar på grund av minskade inkomster och/eller ökade utgifter. Om avbrottstiden visar sig bli lång kan företaget råka ut för allvarliga finansieringsproblem. Oberoende av om inkomsterna fortsätter som tidigare eller avtar kraftigt är företaget ändå tvunget att konstant ha möjlighet att betala fasta kostnader som till exempel hyror, löner och därtill hörande sociala kostnader, marknadsföringskostnader och amorteringar samt räntor. Utöver detta förväntar sig också företagets ägare avkastning på sitt investerade kapital i form av dividender.

Extra kostnader kan uppstå av de åtgärder företaget vidtar för att försöka minimera skadan. Avbrottsförsäkringens syfte är att återställa företagets ekonomi till den nivå den skulle vara på ifall skadan aldrig hade inträffat. I och med detta tryggar avbrottsförsäkringen företagsverksamheten.

Avbrottsförsäkringen är riktad till alla företag där en egendomsskada leder till ett avbrott i verksamheten och minskade inkomster och ett försämrat täckningsbidrag.

Avbrottsriskerna och förlusterna som orsakas av avbrottsskador varierar kraftigt från bransch till bransch och företag till företag. I ett konsultföretag är verksamheten inte nödvändigtvis bunden till en fysisk arbetsplats, vilket betyder att verksamheten inte avbryts trots att utrymmena företaget arbetar i förstörs i en skada. Ett tillverkande företag är igen kraftigt beroende av sina anläggningstillgångar för att kunna producera sina produkter. Det betyder att risken är stor för att verksamheten avbryts ifall produktionsanläggningarna förstörs i en skada.

2.5.2 Avbrottsförsäkringens försäkringsbelopp

Det som bäst beskriver företagets avbrottsrisk för den kommande räkenskapsperioden är täckningsbidraget. Skärvad & Olsson (2003 s. 239) definierar täckningsbidrag som:

Täckningsbidrag = intäkter – rörliga kostnader

Försäkringsbeloppet räknas alltså ut så att man från den budgeterade omsättningen drar av budgeterade rörliga kostnader. Täckningsbidraget fungerar som försäkringsbelopp för att omsättningen avtar vid ett avbrott i verksamheten. Också de rörliga kostnaderna avtar i samma förhållande som omsättningen.

Med rörliga kostnader avses de kostnader som företaget i sin redovisning bokför som rörliga kostnader. Inom till exempel industrin består ofta de rörliga kostnaderna av omedelbara kostnader för råmaterial och lönekostnader för produktionen av en vara. Inom handel- och servicebranschen igen är det anskaffningsutgifterna för varorna som bildar merparten av de rörliga kostnaderna. Övriga kostnader anses oftast vara fasta kostnader.

Till skillnad från de rörliga kostnaderna är de fasta kostnaderna nästan alltid oberoende av företagets verksamhetsgrad. Det betyder med andra ord, som tidigare redan nämndes,

att företaget har kostnader att betala även om verksamheten står stilla. Täckningsbidraget är den avkastning med vilken företaget betalar sina fasta kostnader.

De fasta kostnaderna är exempelvis:

- Löner inklusive sociala kostnader
- Hyror och leasingavgifter
- Försäkringspremier
- Telefon och IT-avgifter
- Rese- och representationskostnader
- Marknadsföringskostnader
- Räntor

I avbrottsförsäkringsbeloppet ingår förutom det budgeterade täckningsbidraget även något som kallas extra kostnader. Dessa extra kostnader är sådana kostnader som uppstår då företaget försöker minimera avbrottsskadan. Det kan vara frågan om till exempel släckningskostnader vid en brandskada eller flyttkostnader då det drabbade företaget tvingas flytta till nya utrymmen.

Avbrottsförsäkringen gäller på den fysiska plats där företaget bedriver affärsverksamhet. En förutsättning för att ersättning skall betalas från avbrottsförsäkringen är alltså att skadan har skett på någon av de i försäkringsbrevet nämnda försäkringsplatserna.

Försäkringen kan också utvidgas till att gälla en viktig underleverantörs verksamhetsställe. I sådana fall är det frågan om beroendeskapsavbrott.

Det avbrott i verksamheten som förorsakas av en allvarlig egendomsskada kan vara mycket långt. Då man bedömer avbrottstiden måste man, förutom tiden som går åt till att reparera de egentliga sakskadorna, även beakta den tid det tar för företaget att återhämta sig från skadans följder och normalisera verksamheten igen. Den uppskattade totala avbrottstiden (reparations- och återhämtningstiden) definierar avbrottsförsäkringens

ansvarstid. Ansvarstiden är alltså den maximala tiden för vilken ersättning betalas. Då man tecknar en avbrottsförsäkring bör man försäkra sig om att också ansvarstiden är tillräckligt lång. Bland annat följande aspekter är bra att tänka på och försöka uppskatta hur mycket tid de tar:

- Städning av skadeplatsen
- Uppgörande av reparationsplan
- Förfrågningar och beslut som hänför sig till eventuella offertprocesser
- Olika lov från myndigheter
- Själva reparationerna
- Leveranstider för nyckelmaskiner och installationstider

Normala ansvarstider i avbrottsförsäkringar är 12, 9, 6 eller 4 månader (Aktia Skadeförsäkring Ab. 2002b). Försäkringstagaren har möjligheten att välja mellan olika ansvarstider eftersom en försäkringstagare kan behöva maximalt 3 månader för att få igång verksamheten igen medan det för en annan försäkringstagare kan behövas upp till 12 månader. Ansvarstiden börjar räknas från den dag egendomsskadan inträffar.

Det som är bra att komma ihåg är att försäkringsbeloppet alltid skall räknas på årsnivå oberoende av vad ansvarstiden är. Tilläggas bör också att försäkringsbeloppet alltid borde vara det följande årets budgeterade täckningsbidrag där eventuella tillväxtmål beaktats. I övriga fall finns det en stor risk för att försäkringsbeloppet inte överensstämmer med verkligheten och företaget inte får tillräcklig ersättning från sin försäkring (Mattson 2008).

2.6 Olika försäkringstekniska begrepp

Då man tecknar försäkringar och handlägger skador inom försäkringsbranschen används mycket terminologi. Nedan listas de elementära begreppen upp:

Försäkringstagare

Med försäkringstagare avses den, som med försäkringsbolaget, ingått ett försäkringsavtal. I praktiken är detta alltså försäkringsbolagets kund (Rantala & Pentikäinen 2003, s. 71).

Försäkringsobjekt

Föremål för försäkringen är i försäkringsbrevet nämnd egendom på i försäkringsbrevet nämnd plats (Aktia Skadeförsäkring Ab. 2002b).

Försäkringsplats

I försäkringsvillkoren definieras var försäkringen gäller. Giltighetsområdet kan anges på olika sätt. För byggnader är försäkringen bunden till en specifik adress som antecknas i försäkringsbrevet. Också lösegendomens försäkring är bunden till en viss adress. Ibland kan försäkringen också tillfälligt gälla utanför den, i försäkringsbrevet, angivna adressen under en begränsad tidsperiod. För egendom som är portabel kan försäkringen även gälla ett viss geografiskt område som till exempel överallt i Finland (Pellikka 2005, s. 116).

Försäkringsbelopp

I en egendomsförsäkring bestäms vanligtvis redan på förhand ett värde för försäkringsobjektet. Försäkringsbeloppet som sådant är ändå inte alltid grund till ersättningen. Ifall försäkringsbeloppet är lägre än egendomens återanskaffningsvärde är det frågan om underförsäkring och ifall försäkringsbeloppet är högre än återanskaffningsvärdet är det frågan om överförsäkring. Ifall egendomen är underförsäkrad betalar försäkringsbolaget endast försäkringsbeloppet fastän det skulle vara frågan om en totalskada. Försäkringsbolaget är inte heller skyldigt att betala mer än det faktiska återanskaffningsvärdet fastän egendomen skulle vara överförsäkrad. Därför är det alltid i försäkringstagarens intresse att försöka försäkra sin egendom till dess verkliga återanskaffningsvärde (Rantala & Pentikäinen 2003, s. 196).

Försäkringsbrev

Efter att försäkringsavtalet ingåtts skall försäkringsgivaren utan obefogat dröjsmål till försäkringstagaren överlämna en skriftlig handling som upptar avtalets viktigaste innehåll (*försäkringsbrev*), samt försäkringsvillkoren. Försäkringsbrevet är alltså ett bevis som skickas till försäkringstagaren och som anger vad som har kommits överens om i försäkringsavtalet (Lag om försäkringsavtal 543/1994, 2:a kap. 6§).

Försäkringspremie Försäkringspremien delas vanligtvis upp i 3 delar, som står för de huvudgrupper av kostnader som försäkringspremieintäkten är avsedd att täcka. De tre delarna är:

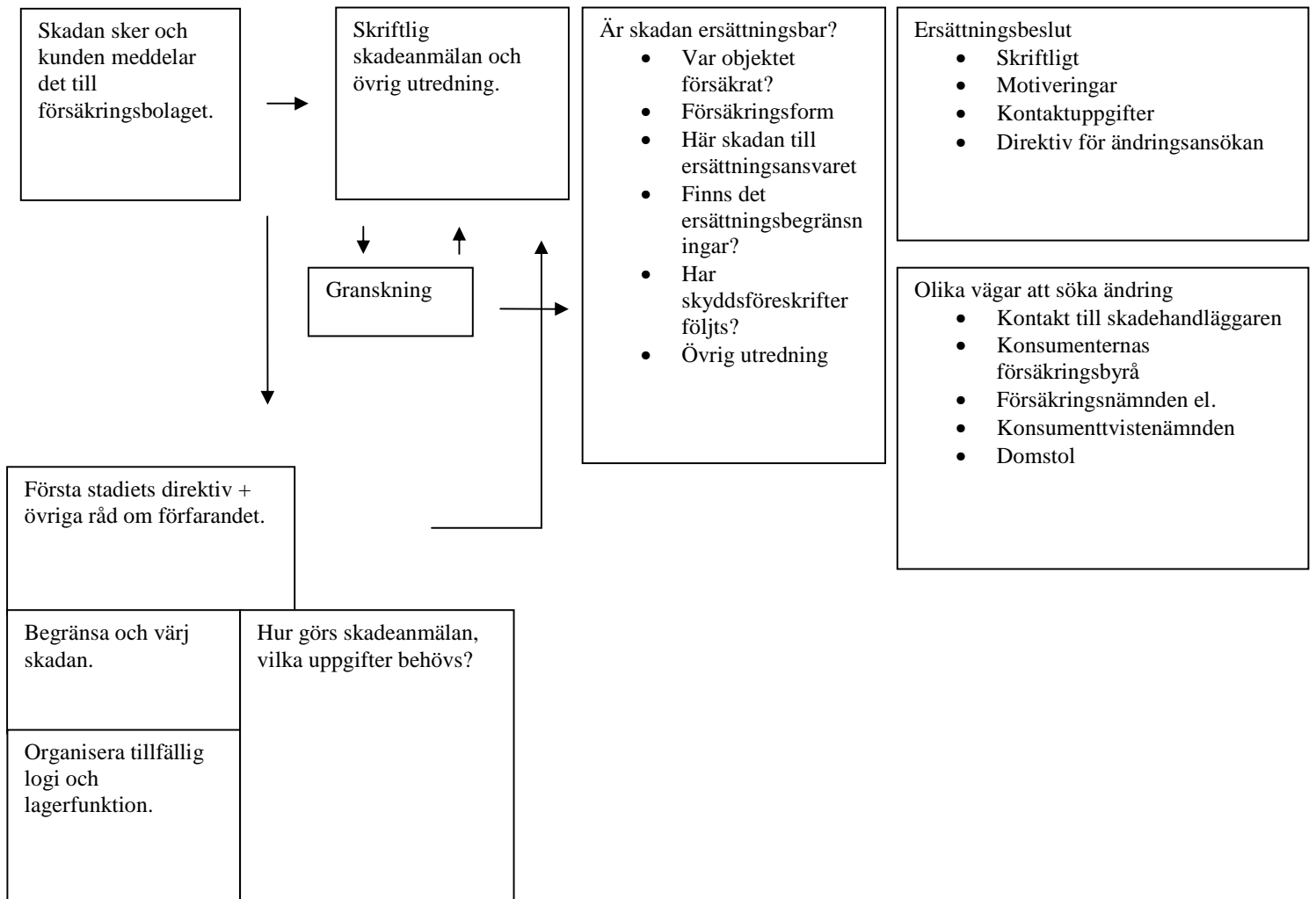
- *Riskpremie* som är avsedd att täcka ersättningskostnaderna
- *Affärskostnadsbelastning* som täcker kostnader för försäkringens skötsel och försäkringsbolagets administration.
- *Säkerhetstillägg* vars funktion är att upprätthålla den av försäkringsbolagen krävda soliditeten.

(Rantala & Pentikäinen 2003, s. 206)

2.7 Ersättningsprocessen

Som vi kan se i figur 1 på följande sida är det första steget i ersättningsprocessen att försäkringstagaren, som råkat ut för en skada, meddelar sitt försäkringsbolag att en skada har skett. Försäkringstagaren får då råd om hur han/hon skall gå till väga. Varje försäkringsbolag kräver i regel en skriftlig skadeanmälan av sin kund. I vissa fall vill försäkringsbolaget granska skadan. Denna granskning kan i praktiken bestå av kartläggningar gjorda av samarbetspartners till försäkringsbolaget. Till exempel vid läckageskador är det vanligt att en fuktsskadesaneringsentreprenör gör en kartläggning av skadorna och skickar en rapport om dem till den skadelidandes försäkringsbolag. I andra fall, oftast vid mera omfattande skador, åker representanter för försäkringsbolaget själva och granskar skadan. Efter att försäkringsbolaget fått tillräcklig information avgör de ifall ersättning kommer att betalas från kundens försäkring eller inte. Efter att denna utredning

är gjord informeras kunden om detta i form av ett ersättningsbeslut med motiveringar till hur försäkringsbolaget kommit till den slutsats det gjort. Om kunden är missnöjd med beslutet finns det olika möjligheter att försöka påverka beslutet.

Figur 1. Ersättningsprocessen (Pellikka 2005 s. 370)

2.7.1 Dokument för skadebehandling

I Lagen om försäkringsavtal, 28.6.1994/543, sägs i kapitel 10 69§ följande om ersättningsförfarande:

*Ersättningssökandens skyldighet att lämna in utredning
Den som söker ersättning skall till försäkringsgivaren överlämna de handlingar och uppgifter som behövs för utredning av försäkringsgivarens ansvar och som skäligen kan krävas av honom med beaktande även av försäkringsgivarens möjligheter att skaffa utredning.*

Det första alla försäkringstagare, som har drabbats av en skada, måste göra med tanke på försäkringsersättningen är att göra en skriftlig skadeanmälan till sitt försäkringsbolag. Till detta finns det hos alla försäkringsbolag färdiga blanketter. Försäkringstagaren har upp till ett år tid på sig att göra skadeanmälan (Aktia Skadeförsäkring Ab. 2002a). Från skadeanmälan får försäkringsbolaget viktiga uppgifter om försäkringsfallet som till exempel:

- Basuppgifter om försäkringstagaren
- Skadeplats och skadedatum
- Noggrann redogörelse över skadehändelsen
- Förteckning över den skadade egendomen
- Försäkringstagarens underskrift

Speciellt viktigt är att redogörelsen över skadehändelsen görs tillräckligt detaljerad för att försäkringsbolaget skall kunna bedöma vad som ersätts från försäkringen. I vårt exempelfall har förteckningen över den skadade egendomen gjorts skiljt eftersom det rör sig om så omfattande skador. Det som även ur juridisk synvinkel är mycket viktigt är försäkringstagarens underskrift med vilken han/hon intygar att de inlämnade uppgifterna är riktiga.

Efter att själva skadeanmälan är gjord åker ofta en skadegranskare ut för att granska den skadade egendomen och dokumentera de materiella skadorna och för att få en bättre bild

av fallet. Det är ofta sedan denna skadegranskare som tillsammans med försäkringstagaren kommer överens om ersättningarna.

På basen av denna förteckning och givetvis genom att sedan gå igenom faktiska kostnader för uppbyggnaden av t.ex. en ny industrihall ersätts de materiella skadorna från företagets egendomsförsäkring. Vid mindre så kallade delskador då till exempel endast en maskin i företagets maskinpark går sönder görs det från ersättningen åldersavdrag som varierar beroende på hur gammal den skadade egendomen var då skadan inträffade.

Till skillnad från ersättningsförfarandet vid delskador ersätts allting enligt nyvärde då det är frågan om en totalskada.

Grundförutsättningen för att försäkringstagaren skall få ersättning från sin avbrottsförsäkring är att avbrottet i verksamheten beror på en ersättningsbar egendomsskada (Aktia Skadeförsäkring Ab. 2002b). Ifall till exempel en partiaffär som handlar med djupfrysad fisk råkar ut för ett längre strömavbrott och det leder till att hela företagets lager smälter och blir oanvändbart betyder det ju samtidigt att verksamheten avbryts för en viss tid framöver eftersom företagets handelsvara är förstörd. Fast företaget har en avbrottsförsäkring hjälper det inte i det fallet eftersom strömavbrott inte är en ersättningsbar egendomsskada.

Det som avgör huruvida den egentliga egendomsskadan i första hand är ersättningsbar eller inte är försäkringstagarens egen försäkring. Ifall försäkringstagarens egen försäkring är en brandförsäkring ersätts inte avbrottsskador till följd av till exempel läckageskador. Detta trots att det finns egendomsförsäkringar som ersätter läckageskador. I vårt exempel är det en brandskada som drabbar försäkringstagaren och dennes företagsförsäkring ersätter brand, storm, explosion, inbrott, skadegörelse, elskador och plötsliga och oförutsägbara skador. Således är även avbrottet som följer en ersättningsbar skada.

2.7.2 Värdering av skadan

Hur kommer då försäkringsbolaget fram till vad den egentliga ersättningen skall vara?

För att veta till vilken ersättning försäkringstagaren är berättigad måste försäkringsbolaget värdera skadan.

Pellikka (2005 s. 417) behandlar ersättningsvärderingen enligt följande:

Utgångsläget vid värderandet av ersättningen är naturligtvis skadans belopp.

Ersättningens omfattning likväl som skadans omfattning baserar sig på återanskaffningsvärdet, dagsvärdet eller gängse värdet.

3 EXEMPELFALLETS AVBROTTSSKADA

3.1 Presentation av exempelföretag

Ab Exempelföretag Oy är ett inhemskt privatägt familjebolag i båtbranschen. Aktiebolaget i dess nuvarande form är grundat 1976. Företaget är beläget i Österbotten och verksamheten är indelad i två huvudsakliga områden. Största delen av omsättningen kommer från själva tillverkningen av båtar men också reparation, service och underhåll hör till företagets verksamhet. Inom den typ av båtar som bolaget tillverkar är det i dagens läge marknadsledare med en marknadsandel på 37 % på den inhemska marknaden. Detta trots att ca 85 % av företagets produktion går direkt till export runt om i världen. De huvudsakliga exportområdena finns i Europa men företaget har också betydande export till länder som Grönland och Japan. I dag sysselsätter företaget ca 170 personer på heltid.

Familjeföretaget ägs till 100 % av familjen varav Vd:n äger 60 % och de övriga fyra familjemedlemmarna 10 % var. Tillväxten har varit konstant under de senaste 5 åren och även framtidsutsikterna ser ut att bidra till en fortsatt tillväxt. Dagens ekonomiska läge påverkar visserligen efterfrågan på fritidsbåtar men eftersom Ab Exempelföretag Oy tillverkar ytterst kvalitativa båtar till en medveten och krävande målgrupp är inte efterfrågan lika konjunkturkänslig som hos tillverkare av mera allmänna ”dussinbåtar”.

Geografiskt är företaget alltså beläget i Österbotten i Finland och verksamheten finns på två olika orter. På den ena orten äger själva tillverkningen rum medan service och reparation finns på den andra orten. Den moderna och nybyggda produktionsenheten är ca 8 000 m² stor och uppfyller företagets krav. Företaget äger själva produktionsanläggningen och hela maskinparken som ingår.

Företagets försäkrade egendom är:

- Industrihall inklusive kranar	1 300 000 €
- Pannrum och apparatur	105 000 €
- Maskiner och fabriksinventarier	315 000 €
- Formar, jiggar och pluggar	1 600 000 €
- Omsättningstillgångar	2 200 000 €
- Kunders oförsäkrade egendom	600 000 €
Totalt försäkringsbelopp	6 120 000 €

3.2 Försäkringsskyddet

Då företaget tecknade sina försäkringar diskuterades förutom de egentliga egendomsförsäkringarna även verksamhetens avbrottsrisker eftersom verksamheten är känslig för avbrott som beror på att egendomen som används i tillverkningsprocessen blir oanvändbar på grund av en oförutsedd skada.

Företagsledningen gjorde det klart att all tillverkning sker i de nybyggda utrymmena och att det efter till exempel en eldsvåda inte skulle gå att tillverka båtarna någon annanstans. I och med denna situation och produktionsanläggningarnas stora betydelse i verksamheten beslöt företaget att teckna en verksamhetsavbrottsförsäkring.

Företaget uppskattade att det skulle ta ca 6 månader att bygga en motsvarande industrihall efter att ha konsulterat lokala byggnadsentreprenörer. Företaget uppskattade att det förutom de 6 månader som själva byggandet skulle hålla på skulle behövas ytterligare 6 månader att få igång verksamheten. Detta kom man fram till efter att ha beaktat den tid det tar att tillverka en båt och få den levererad till kunden. För att täcka avbrottsrisken och ha nytta av avbrottsförsäkringen bestämdes ansvarstiden till 12 månader.

Följande steg var att bestämma vad själva försäkringsbeloppet skulle vara.

Försäkringsbeloppet räknas ut med hjälp av att analysera företagets resultaträkning. Som vi ser i tabell 1 och som redan tidigare nämnts har företaget vuxit stadigt de senaste fem åren. Vid tidpunkten för tecknandet av försäkringen, år 2007, beaktades detta och företaget hade även budgeterat en fortsatt tillväxt. På grund av detta beaktades den förväntade tillväxten även i det uppskattade täckningsbidraget.

Själva täckningsbidraget fick man genom att från omsättningen dra av kostnaderna för material, förnödenheter och varor (beloppen är inringade i tabell 1).

Omsättning	29 100 200€
Material, förnödenheter och varor	<u>-14 682 200€</u>
= Täckningsbidrag	14 418 000€

Täckningsbidraget för år 2006 hade alltså varit 14 418 000€. Under de gångna fem åren hade den genomsnittliga tillväxten varit ca +17%. Detta kom man fram till genom att räkna ut ett medeltal på den årliga tillväxten från åren 2001 – 2006 enligt följande:

År	Tillväxt
2002	15,2%
2003	10,3%
2004	13,3%
2005	19,4%
2006	23,9%

Genomsnittlig tillväxt = $(15,2\% + 10,3\% + 13,3\% + 19,4\% + 23,9\%) / 5 = 16,42\%$

Efter ovanstående metod kom man fram till ett försäkringsbelopp på 16 785 435€.

Tabell 1. Exempelföretagets resultaträkning (tusen euro)

	31.12.2006	31.12.2005	31.12.2004
<i>Omsättning</i>	29.100,2	23.492,0	19.679,0
<i>Övriga rörelseintäkter</i>	-1.078,3	266,0	-329,0
<i><u>Material, förnödenheter och varor</u></i>	<u>-14.682,2</u>	<u>-12.357,0</u>	<u>-9.732,0</u>
<i>Bruttoresultat</i>	13.339,8	11.401,0	9.618,0
<i>Övriga rörelsekostnader</i>	-9.262,3	-7.334,0	-6.322,0
<i><u>Avskrivningar</u></i>	<u>-631,0</u>	<u>-545,0</u>	<u>-459,0</u>
<i>Rörelseresultat</i>	3.446,4	3.521,0	2.837,0
<i>Finansiella intäkter</i>	127,0	73,0	33,0
<i><u>Finansiella kostnader</u></i>	-	-	-
<i>Resultat före extraordinära poster</i>	3.573,5	3.595,0	2.870,0
<i>Extraordinära poster</i>			
<i>Resultat före bokslutsdispositioner och skatter</i>	3.573,5	3.595,0	2.870,0
<i>Bokslutsdispositioner</i>	75,0	84,0	77,0
<i><u>Direkta skatter</u></i>	<u>-930,9</u>	<u>-929,0</u>	<u>-761,0</u>
<i>Räkenskapsperiodens resultat</i>	2.717,6	2.750,0	2.185,0

	31.12.2003	31.12.2002	31.12.2001
<i>Omsättning</i>	17.367,0	15.740,4	13.661,6
<i>Övriga rörelseintäkter</i>	1.317,0	-172,2	698,1
<i><u>Material, förnödenheter och varor</u></i>	<u>-9.895,0</u>	<u>-7.843,1</u>	<u>-7.658,0</u>
<i>Bruttoresultat</i>	8.789,0	7.725,0	6.701,7
<i>Övriga rörelsekostnader</i>	-5.372,0	-4.798,2	-4.532,8
<i><u>Avskrivningar</u></i>	<u>-264,0</u>	<u>-244,7</u>	<u>-247,8</u>
<i>Rörelseresultat</i>	3.153,0	2.682,1	1.921,1
<i>Finansiella intäkter</i>	27,0	21,9	
<i><u>Finansiella kostnader</u></i>	-	<u>-4,4</u>	<u>-270,9</u>
<i>Resultat före extraordinära poster</i>	3.180,0	2.699,6	1.650,2
<i><u>Extraordinära poster</u></i>	-	-	-
<i>Resultat före bokslutsdispositioner och skatter</i>	3.180,0	2.699,6	1.650,2
<i>Bokslutsdispositioner</i>	-61,0	6,5	21,8
<i><u>Direkta skatter</u></i>	<u>-906,0</u>	<u>-768,1</u>	<u>-485,8</u>
<i>Räkenskapsperiodens resultat</i>	2.214,0	1.938,0	1.186,1

Ab Exempelföretag Oy:s omsättning fördelar sig mycket jämnt under årets månader trots att man skulle kunna tro att båtbranschen är mera aktiv under sommarhalvåret. Exempelföretagets omsättning är jämn till stor del tack vare den betydande exporten. Till exempel i Sydeuropa är båtsäsongen inte beroende på årstider som i Finland vilket gör att beställningarna därifrån strömmar in i jämn takt under årets lopp.

3.3 Skadan

I kommande kapitel beskrivs den fiktiva skadan som ändå har gjorts så verklighetstrogen som möjligt.

En måndag i slutet av april 2007 avslutar Mats Skurulax sitt arbetsskift på fabriksgolvet i normal ordning klockan 18.00 på kvällen. Arbetsdagen har denna gång bestått av polering av skrovets yttre delar. Båten skall nästa vecka transporteras till södra Italien, där kunden finns, och måste se fin och blänkande ut. Avvikande från sin ordentliga natur slänger Börje i sin oaktsamhet trasan på en pall under båten och ger sig av till omklädningsrummet.

Klockan 02.37 följande natt väcks företagets ägare och Vd Bengt Wikhälla av ett samtal han helst av allt aldrig skulle ha fått. Det är brandmästaren från orten som ringer och kommer med det sorgliga budskapet att hela hans produktionsenhet står i eld och lågor och att det inte är något brandkåren kan göra för att rädda hallen eller egendomen i den.

Då Börje hade slängt trasan, som var dränkt i lättantändlig poleringsvätska, på pallen under båten och lämnat den där hade den senare under kvällen självantänd med följden att pallen hade fattat eld. Då pallen började brinna under båten tog det inte länge innan också båten tog eld. Glasfiber, som båten var tillverkad av, hör till ett av de mest brandfarliga ämnena, vilket gjorde att branden mycket snabbt spred sig så att hela båten började brinna. Den brinnande båten i sin tur antände övriga båtar och utrustning i sin närhet vilket till slut ledde till att hela produktionshallen stod i eld och lågor.

Produktionshallen som brann var utrustad med brandalarm som direkt larmade brandkåren och gjorde att de var på plats inom 15 minuter efter att larmet hade gått. Tyvärr var inte ens det tillräckligt snabbt eftersom branden hade spridit sig så otroligt snabbt och antänd hela byggnaden före brandbekämpningsmyndigheterna hann på plats. Brandkåren fick närmast koncentrera sig på att branden inte skulle sprida sig till närbelägna skogsområden och efter det på eftersläckningsarbeten.

Efter att de akuta släcknings- och säkerhetsåtgärderna var klara kunde man börja göra en inventering av de materiella skadorna. Vd:n för bolaget kontaktade sitt försäkringsbolag för att meddela om skadan och fråga om råd för vilka praktiska åtgärder som skulle tas med tanke på försäkringsersättningarna. Han ville också veta vad allt bolagets försäkringar skulle ersätta. Det kommer vi att se närmare uträkningar på i följande kapitel.

Då det i vårt exempel var frågan om en omfattande storskada där också brandmyndigheterna och polisen varit inblandade skall till skadanmälan också bifogas de utredningar som gjorts av myndigheterna. På det sättet för snabbas och underlättas skadeutredningen hos försäkringsbolaget vilket också betyder att försäkringstagaren snabbare kan få sin ersättning.

I vårt exempel fall har försäkringstagaren ombetts bifoga en förteckning (figur 2) över den förlorade egendomen till skadeanmälan.

Skadad egendom

- <i>Industrihall inklusive kranar</i>	<i>ca</i>	<i>1 200 000 €</i>
- <i>Pannrum och apparatur</i>	<i>ca</i>	<i>100 000 €</i>
- <i>Maskiner och fabriksinventarier</i>	<i>ca</i>	<i>450 000 €</i>
- <i>Formar, jigggar och pluggar</i>	<i>ca</i>	<i>1 500 000 €</i>
- <i>Omsättningstillgångar</i>	<i>ca</i>	<i>2 600 000 €</i>
- <i>Kunders oförsäkrade egendom</i>	<i>ca</i>	<i>300 000 €</i>
<i>Totalt</i>	<i>ca</i>	<i>6 150 000 €</i>

Figur 2. Skadad egendom

Vårt exempel fall är en typisk totalskada där hela den försäkrade egendomen på en och samma försäkringsplats har totalförstörts. Med andra ord får företaget i vårt fall full ersättning utan några åldersavdrag. Det som återstår efter att företaget fått ersättning för

de materiella skadorna och som vi skall titta lite närmare på i nästa kapitel är utredningen över de faktiska ekonomiska skadorna som försäkringsfallet har orsakat. Med andra ord redogörs vad som ersätts från företagets avbrottsförsäkring.

3.4 Ersättningsutredning

Vårt exempelföretag har kommit överens med sitt försäkringsbolag om att 50 % av försäkringsbeloppet betalas ut genast i form av en engångsersättning och resten an efter att anskaffningar görs. För att ersättning skall betalas ut förser försäkringstagaren försäkringsbolaget med fakturor eller kvitton över införskaffad egendom eller arbetsprestationer.

3.4.1 Uppföljningen

De egentliga materiella skadorna är ofta relativt enkla att bedöma. Dels finns den skadade egendomen, eller resterna av den, rent fysiskt till påseende och dels har det på förhand kommits överens om ett försäkringsvärde för de materiella tillgångarna.

Samma förfarande går inte att tillämpa då det är frågan om ekonomiska skador som beror på avbrott i verksamheten. Försäkringsbolaget måste på något sätt kunna räkna ut vilka de ekonomiska följderna av avbrottet har inneburit för försäkringstagaren. I avsnittet 2.5.2, som behandlade avbrottsförsäkringarna i teorin, talades det också om ansvarstid. I vårt exempelfall är ansvarstiden i avbrottsförsäkringen 12 månader.

Då försäkringsbolagen reglerar avbrottsskador betyder det i praktiken att man följer med försäkringstagarens resultaträkning lika lång tid efter skadan som den försäkrade ansvarstiden. I vårt fall brann produktionshallen 30.4.2006 och försäkringens ansvarstid var 12 månader. Det betyder med andra ord att uppföljningen sker under tiden 1.5.2007 –

30.4.2008. Under den här tidsperioden förser försäkringstagaren försäkringsbolaget med information om hur deras ekonomi utvecklas.

Det kan i många fall hända att försäkringstagaren får igång verksamheten mycket snabbare än den försäkrade ansvarstiden. Uppföljningen skall ändå ske hela ansvarstiden ut eftersom skadans ekonomiska följder mycket väl kan sträcka sig längre framåt än till den tidpunkt själva verksamheten har fått igång.

3.4.2 Ersättningsutredning

Försäkringstagaren förser försäkringsbolaget med information om hur resultatet utvecklas efter skadan. Denna information används sedan hos försäkringsbolaget för att räkna ut den egentliga ersättningen. Det talades om att uppföljningsperioden i vårt exempel fall var 1.5.2007 – 30.4.2008. Nedan ser vi uppföljningstabellen där försäkringsbolaget följt med den ekonomiska information bolaget har fått från försäkringstagaren.

Genom att mata in motsvarande uppgifter månadsvis kan försäkringsbolaget göra en uträkning, som baserar sig på försäkringstagarens information, av vad de egentliga ekonomiska skadorna har varit (tabell 3).

Tabell 3. Försäkringsbolagets uppföljning

AVBROTTSKADA (t euro)

	jan	febr	mars	april	maj	juni	juli	aug	sept	okt	nov	dec	Kumul	
Omsättning 1.1.2006-31.12.2006	2 401	2 632	3 003	3 321	2 298	2 100	2 378	2 013	1 899	1 687	2 440	2 928	29 100	(12 mån)
Inköp + köpta tjänster	-1 134	-1 356	-1 341	-1 287	-1 450	-1 965	1 233	-1 458	-1 211	-1 532	-1 559	-1 622	-14 682	
Täckningsbidrag	1 267	1 276	1 662	2 034	848	135	3 611	555	688	155	881	1 306	14 418	
Omsättning 1.1.2007-31.12.2007	2 574	2 533	3 542	3 199	0	0	0	0	0	456	898	1 322	14 524	(12 mån)
Inköp + köpta tjänster	-1 672	-1 577	-1 449	-1 658	0	0	0	0	-844	-1 284	-1 023	-1 498	-11 005	
Täckningsbidrag	902	956	2 093	1 541	0	0	0	0	-844	-828	-125	-176	3 519	
Omsättning 1.1.2008-31.12.2008	1 896	2 348	2 892	3 053	3 218	2 749	2 310	3 001	2 554	2 864	2 349	2 866	32 100	(12 mån)
Inköp + köpta tjänster	-1 672	-1 577	-1 449	-1 658	-1 440	-1 066	-1 572	-979	-844	-1 284	-1 023	-1 498	-859 218	
Täckningsbidrag	224	771	1 443	1 395	1 778	1 683	738	2 022	1 700	1 580	1 326	1 368	-827 118	

Täckningsbidraget under uppföljningstiden är färglagt (Aktia Skadeförsäkring Ab)

Ovan i tabell 3 ser vi hur försäkringsbolaget med hjälp av en uppföljningstabell har kartlagt tiden efter skadan och hur skadan har påverkat försäkringstagarens täckningsbidrag. Ansvarstiden i kundens avbrottsförsäkring var 12 månader. Den tidsperioden är i tabellen utmärkt med orange färg. Genom uppföljningen kommer man fram till att försäkringstagarens totala täckningsbidrag under uppföljningstiden har varit 1 860 000€ enligt följande uträkning:

Maj 2007	0 €
Juni 2007	0 €
Juli 2007	0 €
Augusti 2007	0 €
September 2007	- 844 000 €
Oktober 2007	- 828 000 €
November 2007	- 125 000 €
December 2007	- 176 000 €
Januari 2008	224 000 €
Februari 2008	771 000 €
Mars 2008	1 443 000 €
<u>April 2008</u>	<u>1 395 000 €</u>
Totalt täckningsbidrag under ansvarstiden	1 860 000 €

Det budgeterade täckningsbidraget i avbrottsförsäkringen var enligt tidigare uträkningar 16 785 435 €.

Det beloppet anger vad försäkringstagarens täckningsbidrag under ansvarstiden borde ha varit enligt budget med beaktande av, för bolaget normal, tillväxt. Då man från det förväntade täckningsbidraget 16 785 435 € drar av det förverkligade täckningsbidraget 1 860 000 € kommer man fram till ett uteblivet täckningsbidrag på totalt 14 925 435 € .

$$\begin{array}{r}
 16\,785\,435\ \text{€} \\
 \underline{-1\,860\,000\ \text{€}} \\
 = 14\,925\,435\ \text{€}
 \end{array}$$

Försäkringsbolaget ersättningsskyldighet beträffande de ekonomiska skadorna som hänförs till avbrottet i verksamheten är med andra ord 14 925 435€.

4 SAMMANDRAG

Detta examensarbete har behandlat avbrottsförsäkringen som är en viktig del av företagets försäkringsskydd. I arbetets teoridel redogörs för vad allt en egendomsförsäkring består av och vilka olika typer av avbrottsförsäkringar det finns. Också skadehanteringsprocessen beskrivits i teorin. Det som inte tagits upp i detta arbete är försäkringsprocessen eftersom tyngdpunkten har varit på skadeutredningen.

I exempelfallet gick jag igenom hur försäkringstagaren i praktiken går till väga efter att en skada skett och vilka alla dokument försäkringstagaren skall förse sitt försäkringsbolag med. I själva uträkningarna har det redogjorts för hur försäkringsbolaget räknar ut vad ersättningen skall bli.

Arbetet behandlar inte problematiken då försäkringsbolaget och försäkringstagaren inte är överens om vad ersättningen skall vara. Det är dock ett intressant ämne som man gärna kan utreda i ett annat arbete.

KÄLLOR

Aktia Skadeförsäkring Ab. 2002a, ALLMÄNNA AVTALSVILLKOR BC, Helsingfors, 9 s.

Aktia Skadeförsäkring Ab. 2002b, SYNKRO FÖRETAGSFÖRSÄKRING
Försäkringsvillkor 68 C, Helsingfors, 12 s.

Lagen om försäkringsavtal, 28.6.1994/543

Pellikka, Tuula. 2005, OmaisuuDEN vakuuttaminen. 2. uudistettu painos, Pieksämäki, 479 s.

Rantala, Jukka & Pentikäinen, Teivo. 2003, Vakuutusoppi, Vammala, 499 s.

Skärvad, Per-Hugo & Olsson, Jan. 2003, Företagsekonomi 100. Upplaga 12:1, Slovenien, 492 s.

Veritas Ömsesidigt Skadeförsäkringsbolag. 2008, Avbrottsförsäkring, intern utbildning,
(Kompendium = Mattson, Bror-Erik, Avbrottsförsäkring 26.2.2008), Helsingfors, 57 s.